

**Житомирський державний університет імені І. Франка
Навчально-науковий інститут філології та журналістики
Кафедра теорії та історії світової літератури**

ПОЛІЛОГ

№ 2

**Науково-публіцистичний
студентсько-викладацький збірник**

Засновано у 2013 р.

**Житомир
2014**

УДК 82–92 : 82.09

Головний редактор

Володимир Єршов, доктор філологічних наук

Відповідальний секретар

Ольга Коржовська, кандидат філологічних наук

Редакційна колегія:

Галина Бондаренко, кандидат філологічних наук

Галина Соболевська, кандидат філологічних наук

Наталія Астрахан, кандидат філологічних наук

Тетяна Недашківська, кандидат філологічних наук

Олена Юрчук, кандидат філологічних наук

Вікторія Білявська, асистент

Юліана Кацемба, асистент

Верстка, технічне редагування

Жанна Ганько

Затверджено на засіданні
кафедри теорії та історії світової літератури
(протокол № 9 від 15 травня 2014 р.)

Державна реєстраційна служба України. Свідectvo про державну
реєстрацію друкованого засобу масової інформації:
Серія ЖТ № 184/561-Р від 04.04.2013 р.

ISSN 2311-1844

Адреса редколегії:

Житомирський державний університет імені Івана Франка.
10008. Житомир, вул. Велика Бердичівська, 40, корп. 4, ауд 503.
e-mail кафедри: zar.liter@gmail.com

© «Полілог», 2014.

ISSN 2311-1844

З М І С Т

ЕЙДОС ЛІТЕРАТУРНОГО ТЕКСТУ

Вікторія БІЛЯВСЬКА

ОБРАЗ РУІН В «МЕМУАРАХ ІЗ
ЖИТТЯ» ЄВИ ФЕЛІНСЬКОЇ 5

Юліана КАЦЕМБА

МОТИВ ПОГЛЯДУ ЯК СКЛАДОВА
АВТОХАРАКТЕРИСТИКИ ГЕРОЇВ У
«ЧОРНІЙ РАДІ» П. КУЛІША ТА
«СПОГАДАХ...» Г. ЖЕВУСЬКОГО 9

Ольга КОРЖОВСЬКА

КОНЦЕПЦІЯ АВТОРСТВА У
ЛІТЕРАТУРНИХ ПАМ'ЯТКАХ
КИЇВСЬКОЇ РУСІ 13

Анастасія ЦЕРКОВНА

ДИХОТОМІЯ МІСТА ТА СЕЛА У
ЗОБРАЖЕННІ УКРАЇНСЬКИХ
ЕТНІЧНИХ ЗЕМЕЛЬ У
«ЩОДЕННИКУ» Д. Т. ДЖЕЙМСА 17

Олена ЮРЧУК

УКРАЇНСЬКЕ ЯК ЕКЗОТИЧНЕ 21

Анна ВЕСЕЛЬСКАЯ

ОДИНОЧЕСТВО КАК ОДИН ИЗ
ВЕДУЩИХ МОТИВОВ ЛИРИКИ
М. Ю. ЛЕРМОНТОВА 25

Марина ВОДОТИЕЦ

ПОЛИСЕМАНТИЧНОСТЬ
СИМВОЛИКИ НАЗВАНИЯ РОМАНА
СТЕНДАЛЯ «КРАСНОЕ И ЧЕРНОЕ» 29

Олена ГОРЯЧКО

ЖАНРОВІ ОСОБЛИВОСТІ
«ЩОДЕННИКА В 3-Х ТОМАХ»
ВІТОЛЬДА ГОМБРОВИЧА 32

Светлана ГРИЦИК

ОСОБЕННОСТИ КОНФЛИКТА В
«МАЛЕНЬКИХ ТРАГЕДИЯХ»
А. С. ПУШКИНА 36

Марія ДЕРКАЧ

ХУДОЖНЯ СПЕЦИФІКА
УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДІВ
ТРАГЕДІЇ «ГАМЛЕТ» В. ШЕКСПІРА 40

Ганна КАРТАШОВА

ПОВІСТЬ ХЕМІНГВЕЯ «СТАРИЙ І
МОРЕ» ЯК ФІЛОСОФСЬКИЙ ТВІР 43

Аліна КОНСЕВИЧ

АВТОРСЬКІ ІНТЕНЦІЇ У
«СЛОВІ ПРО ЗАКОН І БЛАГОДАТЬ»
ІЛАРІОНА КИЇВСЬКОГО 46

Нина КУЛЕША

ЭПИЧЕСКАЯ ПРИРОДА КОНФЛИКТА В
ДРАМЕ А.Н. ОСТРОВСКОГО «ГРОЗА» . 49

Владислав МЕЛЬНИЙЧУК

РОЛЬ ХРИСТИАНСТВА
У ЖИТТІ ТА ТВОРЧОСТІ
МИХАЙЛА БУЛГАКОВА 52

Руслана МІНЕНКО

ПСИХОБІОГРАФІЧНИЙ РОМАН
«ТРОЯНДА РИТУАЛЬНОГО БОЛЮ»
С. ПРОЦЮКА: ІСТОРІЯ МАЛЕНЬКОГО
БІЛОГО ХЛОПЧИКА 55

Оксана НАУМЕНКО

ИСТОРИЯ СОЗДАНИЯ РОМАНОВ
«АННА КАРЕНИНА» И «ГОСПОЖА
БОВАРИ»; ЭСТЕТИЧЕСКИЕ ВЗГЛЯДЫ
ПИСАТЕЛЕЙ 59

Анастасія ПЕЦЫК

«ДАМА С СОБАЧКОЙ»: ЧЕХОВСКИЕ
ДОН ЖУАНЫ 63

Ірена РОМАНУХА

ГЁТЕ И МАСОНСТВО 66

Александра САНДАЛЮК

АЛЕКСАНДР БЛОК, КАК ПАТТЕРН И
ИДЕАЛ В ТВОРЧЕСТВЕ ИГОРЯ
ЖИВАГИНА 70

Алина СЕМЕНЮК

ТЕМА ЛЮБВИ И ТВОРЧЕСТВА В
РОМАНЕ М. А. БУЛГАКОВА
«МАСТЕР И МАРГАРИТА» 74

МОВОЗНАВЧІ

ОБРІЇ

Дар'я Мельничук

РЕЧЕВОЕ МАНИПУЛІВАННЯ:
УПАКОВОЧНИЙ ДИСКУРС 77

Татьяна НИКИШОВА

СРЕДСТВА ВИРАЖЕННЯ ОЦЕНКИ
В РУССКОЯЗЫЧНОЙ ПРОЗЕ
Т. Г. ШЕВЧЕНКО 81

Світлана САМІЙЛИК

ЗІСТАВЛЕННЯ АСОЦІАТИВНИХ
ПОЛІВ УКРАЇНСЬКИХ ТА
АНГЛІЙСЬКИХ ЛЕКСЕМ НА
ПОЗНАЧЕННЯ ОСВІТНІХ ПОНЯТЬ ... 85

Анна ТАРАСЮК

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧЕСКИЕ
ПАРАЛЛЕЛИ НАЗВАНИЙ РАСТЕНИЙ
В РУССКОМ И АНГЛИЙСКОМ
ЯЗЫКАХ 89

Наталія ЯКИМЕЦ

СЛОЖНОСТЬ И
НЕОДНОЗНАЧНОСТЬ ЯВЛЕНИЯ
«КОННОТАЦИЯ» 93

СОБОР МУЗ:

ПОЕТИЧНА СТОРІНКА

<i>Олександр ВИШНІВСЬКИЙ</i>	97
<i>Ірина БАБАЯН</i>	98
<i>Ольга ГАВРИЛОВА</i>	99
<i>Юліана КАЦЕМБА</i>	100
<i>Олена КОВАЛЬЧУК</i>	102
<i>Дар'янна КРУТОГОЛОВА</i>	103
<i>Ірина КУХАРЕЦЬ</i>	104
<i>Ілона ЛОГУНОВА</i>	105
<i>Лілія МАСАН</i>	106
<i>Ксенія МУЗИЧЕНКО</i>	107
<i>Альона НОВАКІВСЬКА</i>	108
<i>Кристіна ПОЛІЩУК</i>	109
<i>Оксана ПОЙДА</i>	110
<i>Яна РИБАНЮК</i>	111
<i>Лариса САВЧУК</i>	112

<i>Наталія СЕМЕНЧУК</i>	113
<i>Віра СМОЛЯР</i>	114
<i>Яна СТАВСЬКА</i>	115
<i>Марина СУПРУНЕНКО</i>	116
<i>Тетяна ТИЩУК</i>	117
<i>Володимир ЦЬОПИЧ</i>	118
<i>Тарас ЧУМАК</i>	119
<i>Марія ШОМКО</i>	120
<i>Надія ШАНЮК</i>	121
<i>Леся ЯНЧЕВСЬКА</i>	122

VPowerH

Володимир ШИНКАРУК

МИКОЛА КАВЕЦЬКИЙ:
«Я прийшов із світанків» 123

Микола КАВЕЦЬКИЙ

Поезії 126

Марія САМОЛЮК

МОЛОДЫЕ, ПЕРСПЕКТИВНЫЕ И
НЕМНОГО НАИВНЫЕ...
ПРОФИЛЬ И АНФАС 15 ГРУППЫ 128

Юліана КАЦЕМБА

ВІКТОРІЯ БІЛЯВСЬКА:
НА КАФЕДРІ ТА ПОЗА НЕЮ 132

ЮВІЛЕЇ

<i>Галина Іванівна СОБОЛЕВСЬКА</i>	137
<i>Антон Михайлович ЛІСОВСЬКИЙ</i> ...	138
<i>Петро Васильович БІЛОУС</i>	139
<i>Людмила Петрівна ПІДЛУЖНА</i>	140
<i>Семен Іларіонович ЛОСЄВ</i>	141
<i>Яків Феліксович РИВКІС</i>	142
<i>Павло Карпович СЕРБІН</i>	143

ХРОНІКА КАФЕДРИ

теорії та історії світової літератури ІФЖ
ЖДУ ім. І. Франка 2013 – 2014 н. р. 144

Руслана МІНЕНКО,
студентка 4 курсу ІФЖ

Науковий керівник:
О. О. ЮРЧУК,
кандидат філологічних наук, доцент

**ПСИХОБІОГРАФІЧНИЙ РОМАН «ТРОЯНДА
РИТУАЛЬНОГО БОЛЮ» С. ПРОЦЮКА: ІСТОРІЯ
МАЛЕНЬКОГО БІЛОГО ХЛОПЧИКА**

В українській літературі кінця ХХ – початку ХХІ ст. відбувається модифікація біографічного роману. На сторінках «Троянди ритуального болю» С. Процюк майстерно поєднав фактичний матеріал із психоаналізом, щоб створити психологічний портрет українського письменника Василя Стефаника. Митець постає перед читачем з усіма його слабкостями: невротизмом, комплексами, страхами.

Жанр біографічного роману привертає увагу багатьох сучасних дослідників. З'являються нові праці, у яких прослідковується історія його становлення та розвитку, аналізуються твори письменників різних часів. В. Марінеско зауважує, що «однією з причин доволі стійкого інтересу літературознавства до біографічного жанру можна вважати той факт, що його художній простір формується на перехресті декількох традицій – історіографічної, мемуарної, белетристичної» [1, с. 59].

Яскравим зразком трансформації жанру є психобіографічні романи С. Процюка, який став автором біографічної трилогії. У ній він зосереджує увагу на зображенні внутрішнього світу відомих українських письменників, відсуваючи зовнішні події на другий план. Кожен із романів є психологічним портретом особистості, «біографією» душі.

«Троянда ритуального болю» С. Процюка – подорож лабіринтами внутрішнього світу Василя Стефаника, спроба психологічного аналізу складних душевних станів, які були притаманні письменнику. Фабула роману порушена, автор ніби хаотично зазирає у різні потаємні кімнати душі митця, не вибудовуючи хронологічної розповіді.

На початку роману С. Процюк звертає увагу на основну особливість світогляду і, як наслідок, творчості Василя Стефаника: занурення у людське горе: «Мене не цікавлять щасливі. Мені нудно там, де радіють. Моє царство і мій світ – там, де плачуть... У минулу трагедію людина є насправду великою» [4, с. 6]. Василь Стефаник часто постає у рецепції дослідників песимістом та невротиком, який не вмів помічати прекрасного, тому й писав «страшні» твори. Проте С. Процюк висвітлює цю особливість світовідчуття як частину таланту, що через авторський текст спонукає читача до очищення, пошуків «справжнього» у собі: «Мене переважно цікавлять лише трагічні уламки ідеального раю, яким мало би бути наше життя: батько, що топить свою дочку, звірства і глум

© Міненко Р.

над людською гідністю, порожнеча і безпросвітність рутини. Мені чогось здається, що такі історії мають потрясати читальника, очищувати і оздоровлювати його» [4, с. 39].

Автор біографічного роману надає творчості Стефаника месіанського значення. На думку С. Процюка, письменник пропускав крізь себе біль, приносив себе в жертву, що впливало на появу текстів, які слугували «ліками» для людських душ: «Письменницький невротизм – це сповільнене самоспалення і розтягнене в часі жертвопринесення» [4, с. 76]. Василь Стефаник залишав на папері лише незначну частину від того, що переживав у душі, адже «служителі сльози дарують цю катарсичну радість, як гомеопати, – крихітними дозами – для того, щоб вона не заморозила. Самі ж пропускають крізь себе значно більше...» [4, с. 22-23]. Служитель сльози, вірний слуга царівни Трагедії, оспівувач смерті (Стефаник сприймав смерть не як кінець, а як початок чогось нового, кращого: «Бо в тій чорній смерті закладене сподівання білого народження, ще не заплямованого ні брудом, ні сволотністю» [4, с. 39]) – таким постає митець очима С. Процюка.

В. Стефаник є «письменником крайнощів і потрясіння» [4, с. 128]. С. Процюк неодноразово підкреслює любов експресіоніста лише до двох кольорів: чорного та білого. Саме вони відігравали ключову роль як у його житті, так і у творчості. Для письменника мали значення лише найсильніші емоції / межові стани, адже найстрашніше – рутинне життя / існування. За твердженням С. Процюка, Стефаника манили до себе зорі, вони були тим ідеальним / білим, до якого завжди тягнувся, на тлі чорного неба / життя: «Зірки завжди манили його своєю білою недосяжністю у чорній порожнечі нічного неба» [4, с. 25]. Митець писатиме про «чорне» щоб очиститися, щоб хоч на крок наблизитися до сяйва далеких світил, тому що «політ до зір – се його дорога» [4, с. 25].

С. Процюк порівнює Василя Стефаника з Кассандрою, адже «вони – люди подібного, доволі рідкісного, психотипу» [4, с. 56]. Проте автор підкреслює і особливу рису, яка їх відрізняла. Дар пророчиці, який мала Кассандра, зробив її світ безнадійно чорним, однобарвним, бо жінка «була просто не здатна відчувати у житті тепло, радість і надію, хоч знала, що таке існує...» [4, с. 56]. Світла стежка – не її дорога, жінці навіть не дозволяли туди ступити. Чого не можна сказати про Василя Стефаника, життя якого – постійне протистояння чорного та білого. Він зберіг усередині Маленького Білого Хлопчика, який і був тим світлим боком його душі, дозволяв бачити та відчувати прекрасне [4, с. 57].

Боротьба чорного та білого – то одвічна війна в душі митця. Коли перемагав чорний, а це було найчастіше, Василь Стефаник мав напади неврозів, тому повинен був писати, щоб витиснути назовні весь біль. Але інколи Маленький Білий Хлопчик все ж отримував перемогу на деякий час, тоді він милувався чарівною природою, згадував таке спокійне, сповнене радощів, дитинство. Світ у чорно-білих фарбах – прояв внутрішньої сили Василя Стефаника, адже «це основні кольори, що народили всі інші» [4, с. 13]. Решта кольорів не мали такої ваги.

С. Процюк у світі Маленького Білого Хлопчика надзвичайною силою наділяє лише одну людину – маму, яка назавжди стала Головною Жінкою життя письменника: «Мама була за межею уявлень. Якщо інші

люди, навіть батько чи сестра, ще нагадували якісь переплетіння кольорів, то мама вбирала усі можливі основи і відтінки» [4, с. 13]. Світ Василя Стефаника нагадував чорно-біле кіно, де тільки мама мала над усім владу. Вона ніби була матір'ю не лише митця, а й усієї палітри кольорів буття. С. Процюк з образом матері пов'язав появу тих символів, що відіграватимуть важливу роль у житті та творчості В. Стефаника.

Як ми вже зазначали, для письменника білий світ асоціюватиметься з дитячими роками. Ступивши на стежку дорослого життя, Стефанік покине світле та безтурботне дитинство й буде рятуватися спогадами про нього в чорній/дорослій реальності. С. Процюк характеризує процес зняття маминої білої сорочки як символ переходу з одного світу в інший: «Я скинув мамину сорочку. Мій діточий світ і далеке покоління мужицьке лишилося за мною. Передо мною стояв новий світ, новий і чорний» [4, с. 38]. Автор вказує, що для письменника сорочка була зв'язком із матір'ю, дитинством, тому в дорослому житті він згадуватиме її як невід'ємний символ своїх «білих років» життя.

Символом поклоніння та найбільшої любові до матері було цілування її руки. Степан Процюк акцентує увагу на тому, що мати назавжди залишиться єдиною людиною, яку письменник найбільше любив і поважав, тому протягом усього свого життя Стефанік «не цілував руки більше нікому, окрім матері...» [4, с. 16]. Лише одна жінка зможе піднятися на п'єдестал, який займала мама, він буде молитися до неї, подумки цілуватиме руку. Євгенія Калитовська стане ще однією богинею в очах Стефаника, проте, цілком ймовірно, тому що «була невловимо подібна до матері» [4, с. 63].

Для Василя Стефаника характерне тяжіння до ідеалу. Це стосується як його творчості (він встановив для себе жорсткі умови й страшенно засмучувався, коли не міг чітко їх виконувати: «він хотів одразу творити монолітні брили без жодної плями і помарки. Це були завдання для літературного напівбога, а не людини» [4, с. 128]), так і життя взагалі. Конфлікт реального та ідеального «я», усвідомлення неможливості стати втіленням свого образу – основні причини неврозів, які переслідували письменника. Однією із його найпоширеніших причин є «сімейний авторитаризм» [4, с. 58].

С. Процюк, акцентуючи увагу на особливому ставленні Василя Стефаника до батьків, констатує присутність у письменника Едіпового комплексу. Сприйняття матері як Головної Жінки свого життя, породжує бачення материнського в коханих («Пошуки жінок – це пошуки відблиску материнського обличчя» [4, с. 88]), а також небажання ототожнювати себе з батьком.

Письменник потребував жінки, яка захищатиме його надчутливу душу від зовнішнього світу, піклуватиметься, лікуватиме своєю любов'ю його неврози. Євгенія Калитовська (одружена жінка з двома дітьми), на думку С. Процюка, ідеально підходила для цієї ролі: «Євгенія була Вічною Матір'ю» [4, с. 63–64]. Василь Стефанік знайшов відблиск власної матері в образі Євгенії: «Все дихало гармонією і спокоєм. Тут було все, чого йому бракувало довгі роки митарства, відколи відокремився від матері» [4, с. 64].

Внутрішній світ Василя Стефаника – поєднання сильного чоловіка та

слабкого беззахисного хлопчика. «Світло найбільших зірок має найбільше болю» [4, с. 22] – так метафорично характеризує письменника С.Процюк. Стефаник вів у собі постійну боротьбу, яка нагадувала безкінечний шаховий турнір, у якому чорне намагалося знищити біле. Проте автор все ж завершує цю гру перемогою білого. Письменник отримав винагороду за свою жертвовність, за пережитий біль, «бо кожне месіанство, коли воно щире і пристрасне, дарує кінцеве просвітлення» [4, с. 180].

«Троянда ритуального болю» – це картина душі видатного українського письменника. С.Процюк подає власні візії на факти з життя Стефаника. «Троянда ритуального болю» – психобіографічний роман у символах, історія боротьби сильної людини зі своїми слабкостями, спроба зберегти себе справжнього в океані емоцій.

R. Миненко. Психобиографический роман «Роза ритуальной боли» С. Процюка: история Маленького Белого Мальчика.

В украинской литературе конца XX – начала XXI в. происходит модификация биографического романа. На страницах «Розы ритуальной боли» С. Процюк мастерски соединил фактический материал с психоанализом, чтобы создать психологический портрет украинского писателя Василия Стефаника. Художник предстает перед читателем со всеми его слабостями: невротами, комплексами, страхами.

R. Minenko Psychological novel «The rouse of the mental pain» by S. Protsiuk: history of Little White Boy.

In the Ukrainian literature from the end of XX to beginning of XI century contain modifying review on the field of biographical novel. On the pages of «Rouse of the mental pain» by S. Protsiuk author gratefully has combined facts with psycholinguistic scenes that showed us psychological image of Ukrainian writer V. Stefanyk. The artist has described as someone with all his disadvantages: neuroses, compresses and fears.

Список використаної літератури

1. Марінеско В. Літературна біографія як жанрова модель: особливості еволюції, атрибутивні та модусні ознаки // Наукові праці. Сер. «Літературознавство». – 2012. – Вип. 181. – С. 59–63.
2. Скаріна О. Особистісне і документальне в мемуарній і біографічній прозі (на матеріалі української літератури кінця XX ст.) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.06. – Тернопіль, 2007. – 20 с.
3. Савенко І. Основні проблеми документального письма в контексті літературознавчого дискурсу межі століть // Вісник Львівського університету. – 2008. – Вип. 44. – С. 128–137.
4. Процюк С. Троянда ритуального болю: Роман про Василя Стефаника. – К. : ВЦ «Академія», 2010. – 184 с.